

Mamutia sánka z Bojníc

Zisťovacím archeologickým výskumom, ktorý sa realizoval pri stavbe amfiteátra v kúpeľoch Bojnice v roku 1959, sa okrem vzácnych archeologických artefaktov našla v jednej z dvoch sond, v hĺbke 180 cm, sánka mamuta srstnatého.

Dolná čeľusť mamuta druhu *Mammuthus primigenius*, patrí k jedným z najlepšie zachovaných exemplárov nájdených na území Slovenska.

Zaradenie do systému:

Sústava: *Vitae* - živé organizmy

Ríša: *Animalia* Linnaeus, 1758 - živočichy

Kmeň: *Chordata* Bateson, 1885 - strunatce

Podkmeň: *Vertebrata* Cuvier, 1812 - stavovce

Trieda: *Mammalia* Linnaeus, 1758 - cicavce

Rad: *Proboscidea* Illiger, 1811 - chobotnáče

Čeľaď: *Elephantidae* - slonovité

Rod: *Mammuthus* Brookes, 1828 - mamut[†]

Druh: *Mammuthus primigenius* Blumenbach, 1799 - mamut srstnatý[†]

Popis:

Zachovaná sánka s dvoma stoličkami je svetlookrovej farby. Mandibula je v symfýze (spone) rozpoltená. Foramen mentale (bradový otvor) je dobre zachovaný, práve tak ako moláre so strednou časťou mandibuly. Ramus mandibulae (rameno sánky) je na oboch stranách zničený. Dĺžka fragmentu pravej mandibuly je cca 440 mm a ľavej 470 mm. Tretí spodný pravý molár je dobre zachovaný. Dĺžka molára je 273 mm, maximálna šírka - 88,1 mm a relatívna šírka 32,27 mm. Výška stoličky je 129 mm a relatívna výška zuba je 47,25 mm. Počet lamiel je 22. Dobre zachovaný je aj tretí spodný ľavý molár, ktorý je však v strednej časti prelomený. Jeho dĺžka je 262 mm, maximálna šírka - 89,6 mm a relatívna šírka je 34,19 mm. Výška stoličky je 128 mm a relatívna výška zuba je 48,5 mm. Počet lamiel je 21.

Vek: staršie štvrtohory - pleistocén

Lokalita: Slovensko, Hornonitrianska kotlina, Bojnice - kúpele

Dátum nálezu: 15. 6. 1959

Spôsob nadobudnutia: výskum

Determinoval: Zoltán Schmidt v roku 1960

Viete, že:

Mamut srstnatý (*Mammuthus primigenius*), bol najznámejším a najväčším suchozemským zástupcom pleistocénnej fauny. Predstavuje len jedného zo štyroch euroázijských druhov mamutov. Jeho pravlastou bola Sibír, odkiaľ migroval západným aj východným smerom. V Európe sa objavil pred 250 000 rokmi a dosiahol najrozsiahlejšie zemepisné rozšírenie, zo všetkých druhov mamutov. Dospelý jedinec vážil aj 6 ton a telo vysoké okolo 3,5 m, mal pokryté hustou 20 až 60 cm dlhou srstou hnedej farby, ktorá ho spoločne s hrubou tukovou vrstvou chránila pred chladným podnebíom dôb ľadových. Od súčasných slonov sa odlišoval vysokou hlavou, menšími ušami a prstovitým výbežkom na konci hornej časti chobota. Najcharakteristickejším znakom mamuta boli obrovské špirálovito zahnuté kly (modifikované druhé horné rezáky), dlhé až 2,7 m s váhou 45 kg.

Mamuty žili v menších skupinách a samce sa dožívali veku až 45 rokov. Poslední zástupcovia vyhynuli v Európe pred 21 000 - 14 000 rokmi, na Sibíri prežívali až do mladších štvrtohôr - holocénu t.j. do doby mladšej ako 10 000 rokov. Kľúčovú úlohu v poklese počtu populácie mamutov, respektíve ich úplné vyhynutie, zohrali pravdepodobne dramatické zmeny klímy posledných fáz pleistocénu. Trpasličia forma mamuta srstnatého z Wrangelovho ostrova (200 km severne od Sibíri) vymizla až pred 3 700 rokmi.

